

Rozhovor: Češi nejsou zvyklí na cizince

Martina Křížková

Thu Ha se narodila v severním Vietnamu, ale od svých devíti žije s rodinou v Liberci. Chodila na české školy a absolvovala i tak tradiční disciplínu jako tanečnicka. Dnes má české občanství, pracuje pro nadnárodní firmu a studuje vysokou školu v Praze. K tomu, aby měla pocit, že "sem" patří, jí ale stále něco chybí.

Nedávno jsme při vzájemném rozhovoru narazili na to, že v Česku, kde jste vyrostla a které považujete za svůj domov, jste téměř neustále na veřejnosti konfrontována s tím, že vypadáte "jinak" - neevropsky.

Kvůli tomu, že vypadám jinak, budím větší pozornost než ostatní.

Co to pro vás znamená?

Jak kdy. Když jdu ráno do práce po ulici a lidé kolem mne spěchají na autobus nebo na tramvaj, si mě nikdo příliš nevšímá. Horší je, když jsem v jakékoliv neznámé společnosti, kde jsem jediná Asiatka či jediná cizinka. Všichni se na mě dívají. Cítím se nepřírozeně, nedokáži se uvolnit, být svá. Vnímám, že mne sledují, alespoň zpočátku, a bojím se, že udělám něco trapného. Když jsem v práci nebo ve škole, mezi lidmi, kteří mne znají, tyto věci odpadají. Na veřejnosti se ale cítím pod kontrolou. Například v restauraci.

Proto tam nerada chodíte?

Ve Vietnamu se lidé spíše navštěvují doma, není tam taková kultura chození do hospody jako tady. Do restaurací se chodí většinou na nějaké oslavy nebo na jídlo, ale jen tak si sednout s přáteli, to se moc nedělá. Nejsem na to tedy úplně zvyklá. Zároveň je ale pravda, že v restauraci vždycky budíme pozornost, zvláště mimo Prahu, kde nejsou zvyklí na cizince nebo na to, že by tu mohli být Vietnamci, kteří ovládají češtinu. Na veřejnosti se

kontrolujeme, takže nemluvíme moc nahlas, což je ale jinak pro Vietnamce normální. Když jsme doma nebo u přátel, všichni naopak nahlas mluví a sousedům se může zdát, že se hádáme.

Cítit se pod neustálou kontrolou veřejnosti asi není jednoduché, jak se s tím vyrovnáváte?

Beru to tak, jak to je. Víím, že v pondělí půjdu například na nějakou akci, kde nebudou další cizinci a na mě se zase bude někdo dívat. Chci tam ale jít, tak tam půjdu. Ovšem žiji s pocitem, že skoro všude na veřejnosti budím pozornost. Pro někoho je to příjemné, rád jí upoutává. Někdo, jako třeba můj muž, si z toho nic nedělá. Mně to ale příjemné není. Podvědomě dbám na to, jak se chovám, takže si to moc neužívám. Snažím se chovat stejně jako Češi, jsem pořád napjatá a ve stresu. Vyhýbám se některým akcím, společnostem, kam bych jinak asi normálně šla, ale nejdu, protože to pro mě není zábava.

Proč se musíte tak kontrolovat, dbát na to, jak se chováte?

Vím, že jsem Vietnamka nebo česká Vietnamka. Když jsem ve společnosti, kde jsem jediná, cítím, že se musím prezentovat dobře, protože lidé nikdy neříkají ta Vietnamka, ale vždycky jen ti Vietnamci. I když jsem tam sama, paušalizují, berou mě jako zástupkyni nějaké komunity, ne jako Thu Ha, je to pro ně jednodušší.

Máte pocit, že vás nevnímají jako individualitu...

Právě, v neznámé společnosti mě nevnímají individuálně, ale jako příslušnici jedné komunity, o které většinou moc nevědí. Osobně neznají žádné Vietnamce, jenom o nich čtou v novinách negativní zprávy. Připadají jim tajemní a nebezpeční. Nevědí, jak myslíme, co děláme.

V médiích jsou ale i jiné než negativní zprávy o Vietnamcích, například jak úžasně prospívají na školách...

Nebo jak slavíme Nový rok (usmívá se), ale jen málo se píše o skutečném životě. Chápu to, osobní kontakt nic nenahradí. Málokdo může v novinách vysvětlovat, jak myslí nebo jak chápe věci. I když ve skutečnosti myslíme většinou dost podobně nebo stejně, pro Čechy je

to neznámo. Říkají si, že když vypadám jinak a přicházím z jiné kultury, pak musím i myslet až nepochopitelně jinak.

Není to i tím, že Vietnamci se v Česku stýkají spíše mezi sebou než s Čechy?

Částečně určitě, i když to má každý různě. Velkou roli hraje i jazyková bariéra u těch, kteří nemluví česky nebo jen málo. Na druhou stranu, Češi jsou také uzavření a nejsou zvyklí na cizince, kteří se tu usazují a žijí zde.

Zeptám se stejně jako na začátku, co to pro vás znamená?

Určitě je to stres, pořád se musím kontrolovat a nevím, jestli nejsem trochu paranoidní. Ale cítím se vyčleněná. Když jsem byla na střední škole na malém městě, tak jsem také chodila do tanečních, ale málokdo se mnou chtěl tancovat, i když jsme se znali ze školy. Musela jsem to nějak přežít a nevěděla jsem, jestli je to proto, že jsem tam jediná Vietnamka nebo ne. Také si všímám, že třeba v autobuse si vedle mě lidi spíše nesednou, i když v Praze je to trochu lepší. Z podobných věcí mám pocit, že tu nejsem přijímaná.

Strávila jste v Česku většinu života, takže nebudete asi ani typická Vietnamka, kým se vlastně cítíte být, Češkou nebo Vietnamkou?

Občas se mě lidé ptají, kdo vlastně jsem nebo kým se cítím být. Sama nevím. Nevím, kdo jsem. Nedokážu říci, jestli jsem Češka nebo Vietnamka. Ve společnosti Vietnamců už nejsem vnímána jako Vietnamka, chovám se trochu jinak, nejsem třeba už tak spontánní jako oni. Mezi Čechy mám zase pocit, že se příliš liším vzhledem, a proto že nezapadám. I když se chovám jako Češka, vím, že mě kvůli mému vzhledu za Češku málokdo považuje, že zatím se nemůžu jako Češka cítit, protože Češi nejsou zvyklí na cizince. Moji přátelé, kteří žijí jinde, říkají, že v zahraničí je to jednodušší, nepřipadají si tam tak "exotičtí".

Vietnamská společnost je podobně uzavřená. Zním například Vietnamku, která vypadá velmi evropsky, protože jeden z rodičů je Evropan. Chová se ale jako Vietnamka a mluví vietnamsky. Také mě to překvapuje, není to pro mě nijak samozřejmá situace.

Co s tím?

Přemýšlela jsem o nějakých svépomocných skupinách, kde by lidé s podobnými zkušenostmi jako mám já, mohli své zkušenosti spolu sdílet, a tak se s nimi lépe vyrovnat. Dříve jsem se také hodně snažila propagovat vietnamskou kulturu a "zpřístupňovat" zdejší vietnamskou komunitu Čechům, nyní pracuji a nemám už na to tolik energie. Chce to zřejmě čas.